

BIO MŮŽE BÝT I MASO aneb CESTA K BIOUHERÁKU

„V současné době 850 milionů lidí vykazuje nadváhu, zatímco 800 milionů lidí hladoví, přičemž ročně asi 30 000 dětí hladem umírá... Potraviny živočišného původu spotřebovávají velké množství krmiv rostlinného původu, což ve svém důsledku představuje neekonomické využívání potravin...“

Lubomír Nátr: Fotosyntetická produkce a výživa lidstva, 2002

Vzhledem k výše uvedené citaci by se zdálo, že tzv. živočišná výroba – chov hospodářských zvířat pro jejich maso je přežitkem. Dokonce se někomu chov zvířat jako takový může zdát neekologický. Vždyť dnes i malé dítě ví, že jeden hektar uživí deset vegetariánů, ale jen jednoho „masožravce“. Je to způsobeno tím, že při tvorbě masa živočichů dochází k ztrátám živin krmivem přijímaných. Takže takové prase musí sežrat čtyři kilogramy obilí, aby o jeden kilogram přibralo na váze. Tento přírůstek je ale včetně kostí, vnitřností a ostatních nepoživatelných částí. Na odchov zvířete je spotřebováno také mnoho další energie a materiálů. I to by se dalo vyčíslit ve ztracených hektarech pro produkci potravin. Po započítání těchto vstupů bude na jedné straně řízek o váze 200 gramů a na straně druhé ty čtyři kilogramy obilí. Otázkou je i to, zda má člověk právo chovat zvířata, aby je následně usmrtil a snědl.

Jak si tedy ekologický chovatel může vůbec svoji činnost odůvodnit?

Správný biohospodář musí určitě zohledňovat pokud možno veškeré aspekty svého chování v dlouhodobém horizontu. Pokusím se proto na tuto otázku odpovědět.

Doba, kdy nás tato planeta donutí počínat si rozumně a šetřit či maximálně využívat zemědělskou půdu (ovšem bez zatěžování životního prostředí), se nezadržitelně blíží. Potom asi bude hříchem krmít potravinou jiného tvora pro jeho maso. Toto nastane v hori-

zontu desítek či spíše (doufám) stovek let. Je asi každému jasné, že se bude do této doby „nového desatera“ maso vesele konzumovat. Uspíšit tento proces můžou člověkem způsobené extrémní „úlety“, jako bylo BSE (nemoc šílených krav) způsobené zkrmováním kadáverů či globální ekologická katastrofa. Nikdo neumí dnes odhadnout, jaký vliv budou mít třeba genetické manipulace. I tak nás pravděpodobně ještě čeká pár desítek let „normálního života“, než na to přijde většina lidí, nebo než dojde trpělivost přírodě.

Mají zvířata chovat konvenčním způsobem?

Vždyť konvenční způsob zemědělského hospodaření sám o sobě přispívá k devastaci této planety. Nechci vyjmenovávat jeho veškeré negativní aspekty, ale vztáh-

Josef Sklenář se synkem

O ČEM PŘEMÝŠLÍ CHOVATEL A FARMÁŘ

Josef Sklenář

nu jeho vliv k zásadnímu problému výživy zvětšujícího se lidstva. Konvenční – průmyslové zemědělství – devastuje naše životní prostředí, a to i konvenční chov zvířat. Zemědělci díky globalizaci

Spokojenost na obou stranách plotu

podílejí, společně s průmyslem, na možné globální katastrofě. Asi nemá smysl, rozepisovat se o životních podmínkách zvířat, která jsou celoživotně chována v podmínkách, které vyhovují lidem, ale ne jim.

Naproti tomu ekologické chovy se řídí přísným zákonem zaručujícím jim mnohem přijatelnější a přirozenější podmínky. Vzhledem k tomu, že my, lidé, jsme na vrcholu potravinové pyramidy, veškeré škodliviny v potravinách se v nás koncentrují. Proto tento zákon omezuje množství a druhy cizích látek vstupujících do potravinového řetězce.

V rostlinné výrobě to jsou především umělá hnojiva, která jsou nahrazena chlévským hnojem, kompostem z organických zbytků, zeleným hnojením či používáním rostlin poutajících vzdušný dusík (leguminózy). Dále je namísto postřiků upřednostňována mechanická či biologická ochrana. Velice důležité je správné střídání plodin, tak aby se preventivně zamezilo vzniku chorob rostlin, jejich zaplevelení či napadení škůdci.

Výhody souběhu rostlinné a živočišné produkce

Dosáhnout širokého spektra plodin je ale problémem i pro většinu biozemědělců, pěstujících pouze rostliny pro biopotravinu. Sortiment těchto plodin, které lze v určitých regionech efektivně, v konkurenci plodin pocházejících z úrodnějších oblastí, pěstovat, je

produkují v určité oblasti pouze takové potraviny, které dobře prodají. Ostatní potraviny se dovážejí i z velkých vzdáleností. Přes oceány dovážejí bohužel i krmiva pro zvířata.

Téměř žádný evropský konvenční velkochov zvířat se dnes neobejde bez extrahovaných sojových bobů. Ty se většinou dovážejí z Ameriky. Ne všichni si uvědomují, že tato sója je již převážně GMO. V našich podmínkách zatím převážně pěstujeme pouze obiloviny a řepku. Výsledkem je velice špatný osevní postup. Ten se dá udržet pouze za pomoci enormního používání chemikálií. I v mnoha dalších případech se běžné zemědělské praktiky spolu-

Pokračování na str. 15 ➡

BIO MŮŽE BÝT I MASO aneb...

Pokračování ze str. 10

velice úzký. Je to způsobeno především nebylým rozmachem dopravy a málo rozvinutým zpracovatelským průmyslem pro biokomodity. Řešením je, k pěstování rostlin chovat i zvířata. Pro ty se musí pěstovat některé speciální plodiny, čímž se oševní postup obohací. Zároveň má zemědělec alternativu v případě, že z různých důvodů biopotravinu neprodá. S vědomím těchto „zadních vrátek“ se může s nadšením pouštět do pěstování rostlin, se kterými nemá praktické zkušenosti.

Další, ne nepodstatnou skutečností je, že právě chlévský hnůj obsahuje živiny a látky, které nelze nahradit jiným přirozeným způsobem. Aby byla zajištěna dlouhodobá perspektiva ekologického hospodaření, musí být řádně vybalancovaná produkce a spotřeba těchto živin.

Když maso, tak z ekochovu

Jak již bylo řečeno maso se bude zcela jistě několik století ještě konzumovat. Je ale nutné aby získalo zpět svoje postavení v jídelníčku a aby mu byla prokazována úcta jako v dávnych dobách. Je potřeba, abychom si vážili masa jako většina lidí na této planetě, kteří neměli to štěstí a nenarodili se na „bohatém severu“.

Jsem přesvědčen, že ekochovu tomuto mohou napomoci. Ohodnocením kvality v tržním hospodářství, ale i ve fungující demokracii je cena. Co je kvalitnější je dražší. Tím, že chované zvíře není extrémně využíváno (v poža-

dovaných přírůstkách, doживosti, snůšce...) poskytuje kvalitnější produkt. Také neposkytuje takové množství produkce, tudíž je vzácnější. Je jisté, že tento produkt – biomaso musí být dražší. Žádný podnik by nevydržel nezohledňovat svoje vyšší náklady v cenách svého produktu.

Doba, kdy na to přijdou ostatní konvenční zemědělci, že je lepší produkovat méně, ale kvalitněji, je daleko. Mám obavy, že se toho většina z nás nedožije. Nicméně, z mnoha diskusí s ostatními, i konvenčními, zemědělci vím, že i oni chtějí vystoupit z kolotoče „růstu“. Aby obstáli v konkurenci, jsou vtaženi do snahy dosáhnout maximální, vůči životnímu prostředí však bezohledný, zisk. Většina z nich má na-

příklad svoji úrodu prodanou ještě před sklizní. Komu jinému, než prodejcem chemikálií. Pro mnohé z těchto zemědělců by alternativa, kdy si spotřebitel bude vážit jejich produkce, byla vysvobozením.

Neodpustím si nepředat jednu zkušenost z praxe. Z jedné vášnivé diskuse s konvenčním velkopěstitelem zeleniny vyplynulo, že on sám si pro svoji potřebu pěstuje zeleninu na zahrádce u domku. Produktů prodávaných v obchodech by se bál: „protože vím, co v nich je.“ Dalším příkladem je venkovní chov několika krůt vedle velké výkrmové haly. Po mém údivu mi majitel – konvenční výkrmce – řekl, že maso z haly „smrdí“.

Naproti tomu můžu ze své praxe potvrdit, že se mnohé ekologické zkušenosti promítají i do soukromého života ekofarmářů a zkvalitňují jeho život. Posledním, velice pěkným příkladem bylo prohlášení naší veterinářky MVDr. Švaříčkové, že musíme selatům „netoxicky zkvalitnit život...“. Nějakou dobu se totiž snažíme vymyslet způsob, jak kastrovat selata v anestézii. Nikdo to v republice neprovádí. Jenom u homeopatiků našla pochopení. Ti jedini jí nabídli prostředek, který zmírňuje bolest. Po této zkušenosti jsem si u naší dětské lékařky vyžádal homeopatickou léčbu opakujících se horečnatých onemocnění také u svého syna. Neříkám, že ekologické hospodaření je procházka růžovým sadem, ale byla by dle mého názoru zajímavá porovnávací studie spokojenosti se svým posláním mezi konvenčními a bio zemědělci.

Josef SKLENÁŘ
FOTO archiv autora

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

NEDOSTATEK BIOOSIV UMOŽŇUJE UDĚLIT VÝJIMKU K ZÁKONNÉ POVINNOSTI POUŽÍVAT OSIVO A SADBŮ POCHÁZEJÍCÍ Z EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážení ekologičtí zemědělci!

V lednovém čísle Bioměsíčníku byla zveřejněna nabídka bioosiv od firmy PRO-BIO s.r.o. Staré Město pod Sněžníkem. Součástí nabídky bylo i vysvětlení, proč tato firma nezveřejňuje svou nabídku bioosiv prostřednictvím oficiální databáze, jejímž správcem je odbor osiva a sadby ÚKZÚZ. Je mojí povinností upozornit všechny ekologické zemědělce na nepřesnosti a nesprávná tvrzení, která tento článek obsahuje.

Nejprve musím potenciální zájemce o nákup „nabízených bioosiv“ upozornit, že ne vše, co je nabízeno, je v současné době opravdu bioosivo. Z uvedených druhů a odrůd splňuje podmínky pro označení bioosivo jen oves setý odrůda Neklan C2, oves nahý odrůda Abel C2 (nikoliv C1), jilek jednoletý odrůda Rožnovský C1, bojíněk luční odrůda Sobol C1. Ostatní uvedené druhy a odrůdy nemohou být v současné době nabízeny a prodávány jako bioosiva. Některé z nich byly sice certifikovány v roce 2003, ale certifikáty již pozbyly platnost, např. svazka vratičolistá odrůda Větrovská, oves setý odrůdy Jumbo a Auron, ječmen jarní odrůda Amulet, jetel luční odrůdy Tempus a Start. U některých byla certifikace odepřena, např. hrách setý odrůda Bohatýr a pšenice jarní odrůda Aranka.

Dále se musím ohradit proti tvrzení, že nabízená osiva nejsou dosud certifikována z důvodů nějakých byrokratických postupů ÚKZÚZ nebo KEZ o.p.s., jak

uvádí autoři článku. Certifikáty o původu osiv z ekologického zemědělství nebyly dosud vystaveny, protože firma PRO-BIO s.r.o. si o certifikaci těchto osiv podle nařízení rady č. 2092/91 o ekologickém zemědělství, ve skutečnosti u KEZ o.p.s., ještě ani nepožádala. Jak jsem se informoval u odboru osiva a sadby ÚKZÚZ, ani zde není za dosud nevydané uznávací listy na osivo na vině nějaký byrokratický postup, ale zpoždění samotného přihlašovatele, který včas nepodal potřebné podklady a vzorky k provedení předepsaných zkoušek (zákon č. 219/2003 o uvádění do oběhu osiva a sadby).

Povinnost používat v ekologickém zemědělství osivo a sadbu pocházející z ekologického zemědělství ukládá všem ekologickým zemědělcům nařízení rady č. 2092/91, čl. 6 odst. 2. Protože však nejen v České republice, ale i v celém Evropském společenství není dosud dostatečná nabídka ekologicky vyrobených osiv, vydala Evropská komise nařízení č. 1452/2003, zachovávající výjimku pro používání konvenčních osiv, která nejsou mořená chemickými mořidly a nejsou geneticky modifikovaným organismem nebo jeho produktem.

Toto nařízení komise také upravuje podmínky, za kterých může ekologický zemědělec o výjimku k použití konvenčního osiva u KEZ o.p.s. žádat. Základním předpokladem je, že druh a odrůda, kterou ekologický zemědělec hodlá zasít, není uvedena na příloze k tomuto nařízení (ta je však dosud prázdná) a není také uvedena v databázi ekologických osiv,

kteřou z pověření MZe spravuje právě odbor osiva a sadby ÚKZÚZ. Povinností osob uvádějících bioosiva do oběhu je, v této databázi se registrovat a registrovat také všechny druhy, odrůdy, množství a oblasti, ve kterých jsou schopny zajistit standardní dávku certifikovaných bioosiv. ÚKZÚZ současně zodpovídá za to, že zápis do databáze splňuje všechny podmínky pro označení bioosivo. Pokud ÚKZÚZ zjistí, že osivo nesplňuje podmínky pro uvedení v databázi, nabízené osivo nezapiše. Chrání tím vás, ekologické zemědělce, před nekalými nabídkami.

Moji druhou povinností je vás upozornit, že každý ekologický zemědělec, který druh a odrůdu, kterou hodlá na jaře zasít a kterou nenajde v databázi na adrese http://www.ukuz.cz/index_oos.php?id=osivo, může nahradit konvenčním nemořeným osivem na základě výjimky. Tu mu inspektor KEZ o.p.s. bez problému uzná, pokud doloží, že v období, kdy osivo nakupoval, nebyl příslušný druh a odrůda uveden v databázi ÚKZÚZ (např. datovaným dokladem o stažení seznamu dostupných ekologických osiv z databáze ÚKZÚZ).

V současné době navíc není ani potřeba o výjimku na použití konvenčních osiv individuálně KEZ o.p.s. žádat, protože MZe vydalo dne 21. 7. 2004, pod č. j. 10596/04-16110, v souladu s NK č. 1452/2003, čl. 5, odst. 4, obecnou výjimku pro používání konvenčních osiv, platnou pro všechny ekologické zemědělce. Stručné znění této obecné výjimky také naleznete na uvedených stránkách ÚKZÚZ.

Ing. Jan DVORSKÝ, ředitel KEZ o.p.s.